

MİNİMALİST SANAT AKIMINA DAYALI OLARAK YAVUZ TURGUL FİLMLERİ VE AFİŞ ÖNERİLERİ

Yavuz Turgul Movies And Poster Proposals Based On Minimalist Art Movement

Mehmet ACAR¹

Mustafa YAĞBASAN²

ÖZET

Yeşilçam dönemlerinden günümüze kadar Türk sinemasında başarılı filmlere imza atan Yavuz Turgul'un filmleri, çekildiği dönemlerde adından sıklıkla bahsettirmiştir. İlk kez "Sultan" filminin senaryosu ile dikkat çekmiş, "Çiçek Abbas" ve "Züğürt Ağa" filmleri ile başarısını devam ettirmiştir. "Eşkîya" başta olmak üzere birçok filmi önemli derecede izlenme sayısına ulaşmış ve Türkiye'den Oscar'a aday gösterilmiştir.

Bu çalışmada Yavuz Turgul filmlerinde kullanılan afişlerin, göstergebilimsel çözümleme yöntemi ile analizleri yapılmıştır. 1960'lı yıllarda oraya çıkan, sadelik ve nesneliği ön plana çıkaran ve sanatın birçok alanında etkisini gösteren Minimalizm sanat akımı incelenerek bu bağlamda Yavuz Turgul'un "Züğürt Ağa", "Muhsin Bey", "Eşkîya", "Kabadayı", "Gönül Yarası" ve "Av Mevsimi" filmlerine minimalist afiş tasarımı önerileri sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Yavuz Turgul, Afiş, Göstergebilim, Minimalizm

ABSTRACT

From the period of Yeşilçam to today, Yavuz Turgul achieved a noticeable performance by his movies, and his name mentioned frequently. He first draw attention by the script of "Sultan". His successful career sustain by "Çiçek Abbas" and "Züğürt Ağa". Many of his movies watched by a great number of audience and he had been nominated for Oscar.

In this study, posters of Turgul movies "Eşkîya", "Züğürt Ağa", "Muhsin Bey", "Kabadayı", "Gönül Yarası" and "Av Mevsimi" analyzed by semiotic analysis methods based on minimalism, an art movement spawn in 60's, effected many other fields of art and distinctive by simplicity and objectivity, and minimalist designs offered for the movies mentioned above.

Keywords: Yavuz Turgul, Poster, Semiotics, Minimalism

GİRİŞ

Afiş tasarımları, tanıtımını yaptıkları ürünlerin içeriğini en iyi şekilde anlatmaya çalışan grafik ürünlerdir. Sinemanın gelişmesine paralel olarak matbaa teknolojilerinin ilerlemesi, grafik sanatının yaygınlaşması ile etkili bir tanıtım aracı olan afiş ile sinema filmlerinin yolu kesişmiştir. Ülkemizde de sinemanın gelişimi ile sinema salonlarının girişinde filmleri tanıtan afişler, hızla yaygınlaşmış ve gelişim göstermiştir. Sinema afişlerinin en önemli işlevinin, bir filmi izleyiciye tanıtmasıdır denebilir. Bu enformasyon sürecinde sinema afişi, izleyiciye film hakkında tanıtıcı bilgi verirken, mesajı açık ve net bir şekilde sunmayı hedefler. Tasarımcı, bir filmin afişini tasarlarken, bu unsurları göz önünde bulundurur.

Afiş tasarımları, zaman içerisinde farklı teknik ve tarzlarda ortaya çıkmıştır. Tasarımcılar, yaşadıkları dönemin sanat anlayışından etkilenip çalışmalarını yaptıkları gibi, farklı sanat anlayışlarından da etkilenip, çalışmalarını oluşturmuşlardır. İçinde bulunduğu zaman, kültürel, sosyal ve teknolojik unsurların, çalışmalarının oluşumunda doğrudan ya da dolaylı etkileri olmuştur.

¹ Uzm., Mersin Üniversitesi, İletişim Fakültesi, hacimehmetacar@gmail.com

² Doç. Dr., Fırat Üniversitesi, İletişim Fakültesi, myagbasan@firat.edu.tr

1960 ve 1970’li yıllardan sonra fotoğrafın sinema afişlerinde yer almasıyla, tasarımlar başka bir boyut kazanmıştır. Oyuncuların ve filmden sahnelerin olduğu tasarımlar kendini sıklıkla göstermiştir. “Afişler, tasarım ve sanat kaygısının eşit ağırlıkta olduğu grafik ürünlerdir” (Becer, 2011:201). Sanat kaygısı güden tasarımcılar, çeşitli sanat akımlarının etkisinde kalmışlardır. 1960’lı yıllarda soyut dışavurumculuğun biçime ve duyguya verdiği aşırı öneme karşı bir tepki olarak ortaya çıkan, süslü ve dekoratif unsurlardan uzaklaşarak sadeliğe önem veren Minimalizm, bu sanat akımlarından biridir. Resim, heykel, müzik edebiyat gibi birçok sanat alanında etkisini gösteren Minimalist anlayış, grafik sanatında da etkisini göstermiştir. Reklam, logo, ilan, billboard, afiş, kitap kapağı gibi birçok grafik üründe Minimalist çalışmalar sıklıkla görülmektedir.

Bu çalışmada, Yavuz Turgul’un senaryosunu yazdığı, Züğürt Ağa, Muhsin Bey, Eşkiya, Gönül Yarası, Kabadayı ve Av Mevsimi filmlerinin afişlerinin göstergebilimsel çözümlenmeleri yapılmıştır. Filmlerin afişleri, gerek teknik, gerekse içerik olarak farklı tarzlarda izleyiciye sunulmaktadır. Çalışmanın sonunda ise, bu filmlere, Minimalizm sanat akımı göz önünde bulundurularak yeni afiş önerileri sunulmuştur.

Sinema Afişleri

“Afiş, bir marka veya ürünü tanıtmak, sosyal veya kültürel olaylar hakkında bilgi vermek amacıyla hedef kitlenin görebileceği yerlere asılan büyük ebatlı ilan” (Mazlum, 2006:170) olarak tanımlanabilir. “Afiş, tasarlandığı ülkenin kültürel, ticari ve politik özelliklerini yansıtan, canlı ve estetik bir göstergedir” (Becer, 2011:204). Afiş tasarımını yapan grafik sanatçıları öncelikli olarak tasarımlarında görsel açıdan güzel olan unsurlar yardımıyla iletecekleri mesajın etkisine bakarlar. Bu nedenle de tasarımlarında yaratıcılığa önem verirler. “Tasarımcı, afişlerde hedef kitlenin ilgisini çekecek işaretler ve simgeler kullanır. Kullanılan bu işaret ve simgelerle tanıtımı yapılan ürünün akılda kalması hedeflenir. Burada önemli olan verilecek mesajı etkin ve doğru bir sunum yöntemiyle ulaştırmaktır” (Ketenci ve Bilgili, 2006:325). “Kübizm, Dışavurumculuk, Art Nouveau, Art Deco, Bauhaus, Uluslararası Tipografik Sital gibi modern sanat ve tasarım akımlarının çağdaş afiş dilinin gelişimine büyük etkisi olmuştur” (Becer, 2011:201). Film tanıtımları ilk zamanlar, sinema salonlarının önünde sinema fenerleriyle başlamıştır. Zamanla bu fenerler yerlerini film afişlerine bırakmışlardır. Sanat ve iletişim kaygısı güden bu afişler temsil ettiği filmin içeriği hakkında bilgi veren, duyuran ve filmi çekici hale getiren araçlar olmuşlardır. Sinema filmlerinin tanıtımında kullanılan en önemli iletişim araçlarından birisi olan afişler, senaryo, mekân, dönem, önemli sahneler, oyuncular gibi filmi oluşturan önemli unsurların bir araya getirilerek tasarlanmasıyla oluşurlar. Her filmin kendine özgü bir dili olduğu gibi her film afişinin de kendine özgü bir dili ve bir tarzı vardır. Afişte kullanılan yazı, fotoğraf, logo, renk gibi tüm görsel unsurlar, izleyici üzerinde etki bırakacak bir sanat ürünü; aynı zamanda film hakkında bilgi verecek güçlü bir iletişim aracı haline gelirler. Sinema afişleri, sunulmak istenen fikri en yalın ve en hızlı biçimde sunmaya çalışan, izleyiciye filmi hatırlatan birer iletişim aracıdır.

Tiyatronun yaygın hale gelmesi, sinemanın gelişmesi ve matbaa teknolojilerinin ilerleme kaydetmesi ülkemizde afiş sanatının sinemaya girmesini ve ilerlemesini sağlamıştır. İhap Hulusi, Kenan Temizan, Münif Fehim gibi sanatçılar, ülkemizde grafik tasarım sanatının yaygınlaşması ve ilerlemesi noktasında öncülük yaparak, bu alanda grafik tasarım dünyasına pek çok eser kazandırmışlardır. Türk filmi afişleri, yılda yaklaşık 250 filmin üretildiği 1960 ve 1970’lerde illüstrasyonun yerini fotoğrafın almasıyla yaygınlaşma göstermiştir. 1968 yılında faaliyetine başlayan Mimeray Matbaası, kısa sürede film yapımcılarının gözdesi haline gelmiştir. Birkaç sahnenin fotoğrafıyla film bilgilerini matbaaya bırakan film yapımcıları, Mimeray’ın tasarımları sayesinde kısa sürede bir film afişine sahip olmuşlardır. Bir film afişinde filmin kendisini, film endüstrisini, üretim zamanının koşullarını, zevkini yani toplumun kendisini görmek mümkündür. Bu afişler aynı zamanda tasarım sürecinin, tasarımcının, tasarım anlayış ve tatlarının da güçlü tanıklarındır. Bu nedenle, sinema afişinde verilmek istenen mesajın açık, sade ve estetik bir şekilde iletilmesi afişin başlıca amacı olmuştur. Ayrıca “afiş, bir anlık çağrışımla, izleyiciyi film hakkında

bilgilendirmekte, afişte var olan birimlerin kendi aralarında kurdukları ilişkiler ise afişin anlamlandırılmasını sağlamaktadır” (Parsa, 2008:115).

Minimalizm Sanat Akımı

Minimalizm sanat akımının, 19. yüzyılın ikinci yarısında soyut dışavurumculuğun biçime ve duyguya verdiği aşırı öneme karşı bir tepki olarak ortaya çıktığı bilinmektedir. Süslü ve dekoratif unsurlardan uzaklaşarak sadeliğe önem veren, nesnelerin sadece nesne olma özelliğine dikkat çekerek yalınlığı ile elit bir estetik biçim kavramı geliştirmiştir. Sanatçılar eserlerini üretirken, var olan biçimleri ve rengi en aza indirgeme düşüncesini temel prensip olarak benimsemişlerdir ve başta resim ve heykel olmak üzere müzik, sinema, mimarlık, edebiyat gibi birçok sanat dalında kendilerini göstermişlerdir. Farklı kaynaklara göre akımın önemli sanatçıları; Carl Andre, Sol LeWitt, Robert Morris, Richard Serra, Donald Judd, Dan Flavin olarak sıralanabilir.

Diğer sanat akımlarında olduğu gibi Minimalizm de kendinden önceki sanat akımlarına karşı (etkilenecek/tepkilenecek) olgunlaşmış bir sanat anlayışıdır. Doğmasında öncülük edenlerin ortak özelliklerine bakıldığında; gerçeklik, nesnellik, işlevselcilik, sadecilik gibi argümanları öncelikle ve öncelikli olarak kullandıkları görülmektedir. Bu kaygıları yapısında barındıran birçok akım, sanat tarihi sahnesine çıkmıştır. Bir genelleme yapmak gerekirse, bu tür akımların daha çok sanattaki 1920’lerde doruğa çıkan modernist hareketle birlikte etkinleştiği söylenebilir. Ardından gelen dönemde, fotoğrafın nesnel gerçekliği yaratmaya yettiğini düşünerek sanatçının iç-görüsüne dayanarak eser üretmesi gerekliliğini savunan ve Sürrealizm ile zirvesini yaşayan dışavurumcu akımlar ortaya çıkmış, İkinci Dünya Savaşından sonra 1960’lı yıllarla birlikte sanatta yeniden gerçekliğe dönüş başlamış ve Minimalizm gibi akımları besleyen fikirler yeniden egemen konuma gelmiştir. “Elbette sanat akımlarına yansıyan bu dönüşümler, insanlığın yaşadığı toplumsal ve politik koşullarla paralellik göstermiştir” (Özdoğru, 2004:48). Minimalizm günümüzde de başta resim olmak üzere grafik tasarım, heykel, sinema, müzik ve sinema gibi birçok sanat dalında etkilerini sürdürmektedir.

Amaç

Bu çalışma, Şener Şen’in başrolünü oynadığı, Yavuz Turgul filmlerinin afiş tasarımlarını, göstergebilimsel çözümleme yöntemi ile analiz edilmesini ve minimalizm sanat akımına dayandırılarak yeni afiş önerileri getirmeyi amaçlamaktadır. Tugrul ve Şen filmlerinin 35 yıllık bir sürece yayılmış olması zaman aralığı bakımından Türk sinemasındaki birçok gelişmeyi gözlemlemeye imkân tanımaktadır. Bu açıdan çalışmanın “evren”ini “Türk Sineması” oluşturmaktadır. Söz konusu zaman aralığı sanat anlayışının analizine uygunluk arz edeceği düşünüldüğünden Tugrul ve Şen filmleri “örneklem” olarak alınmıştır.

Önem

Çalışma, sinema afişlerinin izleyiciyle film arasındaki ilk iletişimi sağlaması açısından, afiş tasarımlarının filmleri nasıl anlatabildiklerini ve film afişi tasarlarken, bir sanat akımına dayandırılarak tasarlandığında ne gibi sonuçların oluşacağını göstermesi bakımından önemlidir.

Sınırlılıklar

Çalışma, sinema afişleri, göstergebilim, minimalizm ve Şener Şen’in başrol oynadığı Yavuz Turgul filmleri ile ilgili literatür taraması sonucunda ulaşılan kaynaklar, konu ile ilgili süreli yayınlar ve internet taraması sonucunda ulaşılan yayınlarla sınırlıdır.

Çalışmanın Yöntemi

Bu araştırmada göstergebilimsel çözümleme (semiotische Analyse) yöntemi kullanılmıştır. İşaretlerin incelendiği bir bilim dalı olan göstergebilim, insanların kelimeler, sesler ve imgelerden nasıl anlamlar çıkardığını açıklamaya çalışır. Göstergebilim bir inceleme yöntemidir ve her inceleme yöntemi gibi, onun da belli bazı ilkeleri vardır. Bu ilkelerin başında da nesnellik gelir.

Hatta toplum ve insan bilimlerine, nesnellik ilkesini göstergebilimin getirdiği söylenir. Göstergebilim, tüm toplum ve insan bilimlerine değilse bile, kuşkusuz kendi kendine nesnel olma yükümlülüğünü getirmiştir. “Göstergebilim insanların, kendilerini ilgilendiren her konuya göstergeler aracılığıyla yaklaştığını varsayar ve bu olguyu inceler” (Erkman-Akerson, 2005:14). Göstergebilimin temel ilgi alanının merkezinde gösterge yer alır. “Gösterge, bir gösteren ile bir gösterilenden kuruludur” (Barthes, 1993:40). İnsanlar, hayvan veya fotoğrafik görüntülerle, resimlerle de iletişim kurabilirler. Bunların hepsi birer göstergedir. Dahası “dil de bir göstergeler sistemidir” (Lazar, 2001:78). Göstergebilimin kurucusu olan Ferdinand de Saussure, öncelikle dil olgusunun ne olduğunu tanımlamakla işe başlamış ve doğal dil dizgelerini inceleyen dilbilimi, daha geniş bir bilim dalı olan göstergebilimin içinde değerlendirmiştir. Ona göre dil toplumsal, söz ise bireyseldir. Bireysel söz, çok fazla değişiklik gösterdiğinden Saussure, dilin işleyiş kurallarına ulaşmaya çalışmıştır, fakat dilin işleyiş kurallarına da ancak sözlerin incelenmesi ile ulaşılabilecektir. Örneğin; göstergebilimsel bir sistem olarak sinema bir dildir, her bir film ise sözdür. Bir dil olarak sinemanın işleyiş kurallarına da ancak tek tek filmlerin incelenmesi ile ulaşılabilecektir (Atabek, 2007:65).

“Göstergebilim bilgisi, bir tasarımcının çalışmalarına çok sayıda katman üzerinden kitleye erişebilecek göndermeler yerleştirmesini sağlar” (Ambrose ve Harris, 2012:66). Bir afişin çözümlemesi yapılırken ilk olarak, afişte yer alan nesnelere nasıl düzenlendiğini dizisel boyutta incelenerek ortaya konmalıdır. Bu aşamada afişin görüntüsel anlatımı detaylı bir şekilde yapılmalıdır. Kompozisyonda yer alan nesnelere hangi kavramları karşıladığı ve imgesel boyutta işlevleri belirlenmelidir. Verilmek istenen iletinin, düzenleme (Denotation) ve yan anlam (Konnotation) olarak ifade ettikleri tespit edilmelidir. Bu göstergelerin birbirleriyle olan ilişkilerinin oluşturdukları anlamlar ortaya çıkarılmalıdır. Bu noktada yapılan, görünen görüntünün altında yatan, açık bir dille ifade edilmeyen iletinin açığa çıkarılmasına yönelik bir çözümlemedir.

Diğer taraftan film afişlerinin dilsel kodlarının açıklanmasında, anlamlandırılmasında ve yorumlanabilmesinde semantik analiz (semantische Analyse) ve hermeneutik analiz (hermeneutische Analyse) yöntemlerinden de öngörüldüğü ölçüde yer yer yararlanılmaya çalışılmıştır. Bu yöntemler görsel unsurların gösteren-gösterilen ilişkisi bağlamında ele alınmasında önemli bulgulara ulaşılmasına katkı sağlayacağı düşünülmüştür.

Yavuz Turgul Filmleri ve Analizler

Senaryosu Yavuz Turgul tarafından yazılan, başrolünde Şener Şen’in oynadığı, 1985’te Züğürt Ağa, 1987’de Muhsin Bey, 1996’da Eşkıya, 2004’te Gönül Yarası, 2007’de Kabadayı ve 2010’da çekilmiş Av Mevsimi filmlerinin analizi yapılacaktır.

Züğürt Ağa

Filmin Özeti:

Haraptar adlı köyün ağası (Şener Şen), ailesi ile yaşadığı köyünün egemenliğini sürdürürken trajikomik olaylar gerçekleşir. Köylüler ağanın ürünlerini çalıp İstanbul’a giderler. Kuraklık nedeniyle topraklarını satılığa çıkararak ağa, müşteri olarak karşısında köyüne baraj yapmak isteyen müteahhitleri görür. Topraklarını satarak köyden kente göç eden ağa, büyük şehirde tutunamamıştır. Karısına varıncaya kadar herkesin kendisini terk ettiği ağaya sadık kalan yalnızca yavaşmanın kız kardeşi Kiraz’dır.

Filmin Filmografisi:

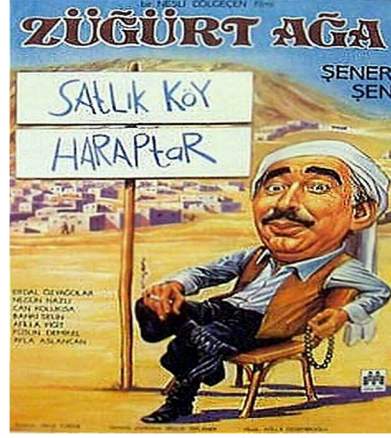
Yönetmen: Nesli Çölgeçen

Senaryo: Yavuz Turgul

Oyuncular: Şener Şen, Nilgün Nazlı, Erdal Özyağcılar, Füsün Demirel

Yapımcı: Kadri Yurdatap

1985’te çekilen filmin afişinin görüntüsel anlamına bakıldığında tamamen resimleme tekniğiyle oluşturulduğu görülür. Arka planda bir köy manzarası, ön planda üzerinde “Satlık Köy Haraptar” yazan bir tabela ve hemen önünde sandalyede, bir elinde sigarası, bir elinde tespihi, bacak bacak üstüne atmış oturan bir köy ağası görülmektedir. Afişin üst kısmında büyük puntolarla yazılmış “ZÜĞÜRT AĞA” ifadesine yer verilirken, filmin başrol oyuncusu Şener Şen’in adı filmin adının hemen altında verilmiştir. Diğer oyuncuların isimleri afişin sol alt kısmında küçük puntolarla yazılmış, sağ alt kısımda ise yapımcı firmanın logosu yer almıştır. Daha çok sarı, turuncu, kahve gibi sıcak renklerin hâkim olduğu görülmektedir (Resim-1).

Resim-1: Züğürt Ağa Film Afişi - 1985

Gösterge çözümlemesi

GÖSTERGE	GÖSTEREN	GÖSTERİLEN
İnsan	Şener Şen	Köy Ağası
Nesne	Tabela	Satılık Köy
Köy	Haraptar	Şanlıurfa’da bir köy
Doğa	Açık gökyüzü ve sarı toprak zemin	Kuraklık

Afiş’te kullanılan göstergeler incelendiğinde Türk sinemasının önemli oyuncusu Şener Şen’in resimlemesinin kullanıldığı görülmektedir. Burada Şener Şen’in resimlemesi filmin kahramanı “Züğürt Ağa”nın göstergesidir. Züğürt Ağa’nın yüz ifadesinin biraz şaşkın, biraz da saf hali, karakteri hakkında bazı işaretler vermektedir. Alışık olduğumuz aksine, iyi bir ağa imajı ve geçmişte sıklıkla karşılaştığımız ağa karakterleriyle zıt bir görüntü sergilemektedir. Ağa’nın kıyafetine bakıldığında ise Şanlıurfa yöresinin kıyafetlerine işaret ettiği görülür. Elindeki tespih ve sigarasıyla rahat tavrı, ağalığının bir göstergesi şeklinde değerlendirilebilir. Yine ayaklarına giydiği siyah ve parlak çizmeler dikkat çekmekte ve Züğürt Ağa’nın zenginliğine işaret etmektedir. Fakat dilsel iletide verilen “ZÜĞÜRT” mesajı, “Satlık Köy Haraptar” ifadesinden anlaşılan; köyün satılık olması ve hikâyede Ağa’nın içine düştüğü zorlukları göstermesidir. Arka planda görülen köy manzarasında evlerin mimari yapıları, Güneydoğu bölgesinde bulunan bir köy olduğunu işaret etmektedir. Afişte kullanılan renk tonları, arazinin yapısı ve havanın açık olması, kuraklığa gönderme yapmaktadır. Ağa’nın görüntüsünün verdiği zenginlik imajı, mekânın fakirliğini işaret etmesiyle çelişmekte ve kontrast oluşturmaktadır. Aynı şekilde ‘harap’ ve ‘zenginlik’ kontrastı da dikkat çekmektedir. Aslında Ağa’nın “Züğürt” olduğu, mekânla birlikte, filmin adında verilen dilsel iletide de anlaşılacaktır. Afişte yer alan göstergelerin birlikte verdiği mesajı okumaya çalışıldığında, sahibi olduğu, Şanlıurfa’nın kurak bir köyü olan Haraptar köyünü, satılığa çıkarmış züğürt bir ağanın, başından geçen trajikomik hikâyenin anlatıldığı görülmektedir.

MuhsinBey

Filmin Özeti:

Türkcü olmak isteyen Alınazık, organizatör Muhsin Bey’den yardım ister. Muhsin Bey, taş plaklardaki Safiye Ayla, Müzeyyen Senar gibi eski Türk müziğine tutkudur ve arabeske karşıdır.

Muhsin Bey yardım ettiği Alınazık uğruna dolandırıcılık yapıp hapse girer. Ünlü bir türkücü olan Alınazık Muhsin Bey'e ihanet etmiştir.

Filmin Filmografisi:

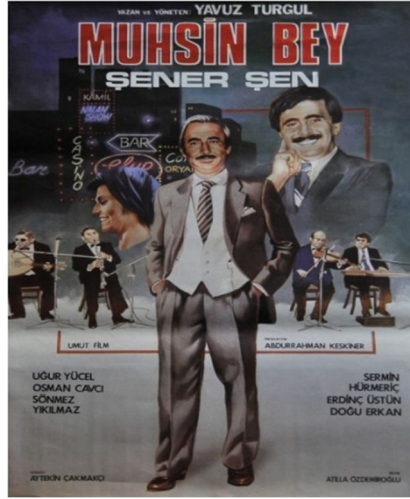
Yönetmen: Yavuz Turgul

Senaryo: Yavuz Turgul

Oyuncular: Şener Şen, Uğur Yücel, Sermin Hürmeriç, Doğu Erkan

Yapımcı: Abdurrahman Keskiner

Muhsin Bey filminin afişi, oyuncuların ve mekânın resimleme tekniğiyle oluşturulmuştur. Arka planda gazino ve barların bulunduğu bir şehir manzarası, önünde görünen bir adam ve bir kadının portresi, onlarında önünde yer alan müzisyenler görülmektedir. Ön planda ise elleri cebinde, takım elbiseli, kravatlı, boydan gösterilen bir adam yer almaktadır. Afişin üst kısmından aşağı doğru filmin senaristi ve yönetmeni “YAVUZ TURGUL”un, filmin adı “MUHSİN BEY”in, başrol oyuncusu “ŞENER ŞEN”in adı verilmiştir. Afişin alt tarafında ise sağ ve sol kısımlarında, filmin diğer oyuncularının isimleri yer almaktadır. Afişte filmin adının kırmızı renkte verilmesinin yanında ağırlıklı olarak siyah, lacivert ve gri tonlar kullanılmıştır (Resim-2).

Resim-2: Muhsin Bey Film Afişi - 1987

Gösterge Çözümlemesi

GÖSTERGE	GÖSTEREN	GÖSTERİLEN
İnsan	Şener Şen	Başrol oyuncusu
İnsan	Uğur Yücel	Yardımcı oyuncu
İnsan	Sermin Hürmeriç	Yardımcı oyuncu
İnsan	Müzisyenler	Gazino
Şehir	Bina silueti	Büyük bir şehir olan İstanbul
Nesne	Tabela	Gece Hayatı
Doğa	Gece manzarası, havanın karanlık olması	Müzik, eğlence ve gece hayatının hâkim olduğu ortam

Afişte kullanılan göstergelere bakıldığında Türk sinemasının önemli oyuncusu Şener Şen'in resimlemesinin kullanıldığı görülmektedir. Burada Şener Şen'in resimlemesi, filmin kahramanı “Muhsin Bey”in göstergesidir. Muhsin Bey'in yüz ifadesi beden dili onun asil, prensip sahibi ve gururlu bir beyefendi olduğunu göstermektedir. Kıyafetinden şehirde yaşayan düzenli bir kişiliğe sahip, ciddi bir karakter izlenimi vermektedir. Filmin adında verilen “Bey” sıfatı afişteki görüntüsüyle de desteklenmiştir. Muhsin Bey'in hemen arkasında yer alan iki portrenin büyük ama yarım verilmesi, onların filmde yardımcı rollerde oynayan oyuncular olduğunu delalet etmektedir. Bu iki oyuncunun yüzündeki gülümseme ifadeleri ise filmde güldürü unsurunun da olduğunu çağrıştırmaktadır. Onların önünde yer alan müzisyenler ise müzikli bir ortamın göstergesi olmuştur. Müzisyenlerin aletleri ud, klarnet, kanun ve keman filmdeki müzikler hakkında fikir vermekte; daha çok klasik Türk müziğinin olduğunu anlatmaktadır. Arka planda görünen şehir manzarası,

gazino ve bar gibi eğlence mekânlarının olduğu büyükşehir izlenimi yaratmaktadır. Afişte hâkim görünen lacivert renk, gece hayatının göstergesi olurken grinin tonları durağan ve kasvetli bir izlenim yaratmıştır. Filmin adında kullanılan kırmızı renk ile dikkat çekicilik yakalanmış, başrol oyuncusu Şener Şen'in adı ise koyu zeminde açık renk kullanarak vurgulu bir hale getirilmiştir.

Afişte yer alan göstergelerin verdiği mesaj okumaya çalışıldığında; elli yaşlarında müzikle bir şekilde ilişkisi olan bir İstanbul beyefendisinin bir kadın ve genç bir adamla olan hikâyesinin anlatıldığı görülmektedir. Hikâyenin gece hayatının hâkim olduğu büyük bir şehirde, muhtemelen bu büyük şehrin de İstanbul olduğunun mesajı alınmaktadır. Muhsin Bey karakterinin usta oyuncu Şener Şen tarafından canlandırıldığı vurgusu hem resimlemesi ile hem de tipografi ile belirtilmiştir.

Eşkîya

Filmin Özeti:

Baran adlı eşkıya Cudi Dağları'nda arkadaşlarıyla birlikte yakalanmıştır. 35 yılı hapisanede geçen Baran'ın dışarı çıkınca ilk işi köyüne dönmek olur. Hikâye de burada başlar. Doğduğu topraklar eskisi gibi değildir; baraj suları altında kalmıştır. Geçmişin izlerini sürmeye çalışan Eşkîya, hapse düşme nedeninin en yakın arkadaşının ihaneti olduğunu öğrenir. Bu arkadaşı Eşkîya'nın sevdiği Keje'yi de İstanbul'a kaçırmıştır. Keje'yi aramaya çıkan Eşkîyanın yolu, Beyoğlu'nun arka sokaklarında büyümüş Cumali adlı genç bir adamla kesişir.

Filmin Filmografisi:

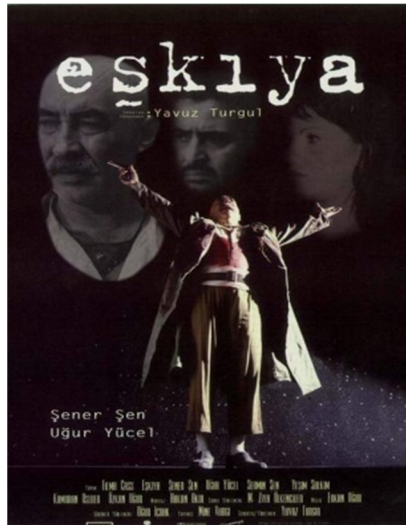
Yönetmen: Yavuz Turgul

Senaryo: Yavuz Turgul

Oyuncular: Şener Şen, Uğur Yücel, Yeşim Salkım, Özkan Uğur

Yapımcı: Mine Vargı

Eşkîya filminin afişi, oyuncuların fotoğraflık görüntülerinin bir araya getirilmesiyle oluşturulmuştur. Arka planda üç kişinin hafif silik görünen portresi kullanılmıştır. Ön planda ise, bir elinde silahıyla iki elini yanlara doğru açmış yukarıya doğru bakan paltolu bir adamın görüntüsüne yer verilmiştir. Afişin üst kısmında, küçük karakterlerle ama büyük puntolar kullanılarak "EŞKİYA" ifadesi yer almaktadır. Hemen altında "senaryo", "yönetmen" ve "Yavuz Turgul" ifadelerine yer verilmiştir. Afişin sol alt kısmında "Şener Şen" ve "Uğur Yücel" isimleri alt alta verilmiştir. En altta ise, filmin diğer oyuncularının ve filmin yapımında payı olanların isimlerine yer verildiği görülmektedir. Baskın renk siyah ve tonlarıdır. Afişte kullanılan fotoğraf ve yazılar, bu siyah zemin üzerinde bir araya getirilmiştir. Arka planda siyah zeminde bulunan açık renk noktalar da dikkat çekmektedir (Resim-3).

Resim-3: Eşkîya Film Afişi - 1996

Gösterge Çözümlemesi

GÖSTERGE	GÖSTEREN	GÖSTERİLEN
İnsan	Şener Şen	Başrol oyuncusu
İnsan	Şener Şen	Eşkîya
İnsan	Uğur Yücel	Yardımcı erkek oyuncu
İnsan	Yeşim Salkım	Yardımcı kadın oyuncu
İnsan	İki elini yanlara doğru açmış, yukarı doğru bakan adam	Özgürlük, isyan
Yazı	Daktilo karakteri ile yazılmış eşkıya yazısı	Suç, Mahkeme, Cezaevi
Doğa	Arkadaki yıldız görünümündeki ışıklar	Gece

Afişte kullanılan göstergeler irdelendiğinde oyuncuların fotoğraflarının kullanıldığı hemen dikkat çekmektedir. Üst tarafta soldan sağa doğru verilen oyuncuların portrelerinden anlaşılır; filmin bu üçlü arasında geçen bir hikâyeden oluştuğudur. Şener Şen'in portresini diğerlerinden daha büyük kullanılarak ön plana çıkartılmış olması, onun, filmin başrol oyuncusu olduğuna işaret etmektedir. Sinema afişlerinde sıklıkla karşılaşıldığı gibi, filmin önemli bir sahnesinin afişe aktarılmasıdır. Afişin orta kısmında, ellerini yanlara doğru açmış ve yukarı doğru bakan adamın Şener Şen olduğu anlaşılmaktadır. Şener Şen'in bu filmde nasıl bir karakteri canlandığı izlerini yansıtan bu görüntüden, aynı zamanda "eşkîya" karakteri de gösterilmeye çalışılmıştır. Eşkîya'nın silahıyla birlikte ellerini açarak yukarı doğru bakması onun özgürlüğünün ve isyanının göstergesi olarak kullanılmıştır. Eşkîya'nın kıyafetine bakıldığında şehirde yaşayan biri olmadığı anlaşılmaktadır. Arka planda verilen Eşkîya'nın boynundaki muska dikkat çekmektedir. Hikâyenin mitleri hakkında bilgi veren bu görüntü, Eşkîya'nın inançlı bir kişi olduğu izlenimi yaratmaktadır. Oyuncuların yüz ifadelerinde bir karamsarlığın ve gerilimin olduğu da dikkat çeken diğer bir unsurdur. Bu karamsarlık afişte kullanılan siyah renk ile desteklenmiştir. Afişte kullanılan tipografiye bakıldığında, daktilo yazı karakterinin kullanıldığı dikkat çekmektedir. Filmde suç, mahkeme, cezaevi gibi kavramların hikâyenin parçaları olduğunu anlaşılmaktadır. Özellikle mahkeme sahnelerinde sıklıkla görülen ve sesi duyulan daktilo yazı karakteri ile filmin içeriğine göndermeler yapıldığı anlaşılmaktadır. Afişte hâkim renk olan siyah ve tonları filmin geriliminin habercisi olarak kullanılmıştır. Ayrıca afişte yer alan göstergelerin birlikte verdiği mesaj okunmaya çalışıldığında; film, özgürlüğüne kavuşmuş ama isyan eden bir eşkıyanın başından geçen olayların anlatıldığı bir hikâyeye olduğu izlenimi vermektedir.

Gönül Yarası

Filmin Özeti:

Hayatını Anadolu'nun ücra köşelerinde öğretmenlik yaparak geçirmiş ve bu uğurda eşiyle çocuklarından bile vazgeçmiş idealist öğretmen Nazım, emekli olduktan sonra İstanbul'a döner. Geceleri bir arkadaşının taksisinde çalışarak hayatını sürdürmeye devam eder. Kocasından kaçarak küçük kızıyla İstanbul'a gelen ve pavyonda türkücülük yapan Dünya ile Nazım'ın yolları kesilir.

Filmin Filmografisi:

Yönetmen: Yavuz Turgul

Senaryo: Yavuz Turgul

Oyuncular: Şener Şen, Meltem Cumbul, Timuçin Esen, Güven Kıraç, Devrim Çınar

Yapımcı: Ömer Vargı

Gönül Yarası filminin afişi, oyuncuların fotoğrafik görüntülerinin bir araya getirilmesiyle oluşturulmuştur. Üst kısımda Şener Şen, Meltem Cumbul, Timuçin Esen'in portrelerine yer verilmiştir. Afişin ortalarına denk gelen bir karanfil, alt bölümünde de hareket eden bir tren görüntüsünün önünde koşan, kucağında kız çocuğu bulunan bir erkek oyuncunun olduğu görülmektedir. Başrolde oynayan oyuncuların isimleri, afişin üst kısmında yan yana verilmiştir. Filmin adı ise büyük puntolarla afişin orta kısmının biraz altına denk gelecek şekilde yerleştirilmiştir. Filmin senaristi ve yönetmeninin adı ise, filmin adının yazıldığı yerin hemen

altında kendini göstermektedir. Afişin en alt kısmında da filmin diğer oyuncularının isimleri, yapımcı firmanın ve sponsorların logoları gibi filmle ilgili diğer bilgilere yer almaktadır (Resim-4).

Resim-4: Gönül Yarası Film Afişi - 2004

Gösterge Çözümlemesi

GÖSTERGE	GÖSTEREN	GÖSTERİLEN
İnsan	Şener Şen	Başrol oyuncusu
İnsan	Meltem Cumbul	Başrol oyuncusu
İnsan	Timuçin Esen	Başrol oyuncusu
Nesne	Karanfil	Ölüm, acı
Nesne	Hareket Halindeki Tren	Aksiyon
İnsan	Kucağında Kız Çocuğuyla Koşan Adam	Aksiyon

Afişte kullanılan göstergeler incelendiğinde fotoğrafik görüntülerin bir araya getirildiği dikkat çekmektedir. Üst tarafta soldan sağa doğru verilen oyuncuların portrelerinden anlaşılan filmin bu üçlü arasında geçen bir hikâyeye olduğudur. Kadın oyuncunun iki erkek arasında gösterilmesi, onun bu iki erkek arasında kaldığını, yüzünün sol tarafa dönük olması da filmde Şener Şen'in canlandığı Nazım karakteriyle olan gönül bağı göstermektedir. Filmde Dünya'yı canlandıran Meltem Cumbul'un ve Şener Şen'in canlandığı Nazım'ın yüz ifadeleri sevgi ve iyimserlik gibi duyguları anlatırken, Dünya'nın eski kocası rolündeki Timuçin Esen'in yüz ifadesi, sert, öfkeli ve endişelidir. Afişin orta kısmında verilen karanfil fotoğrafı, hikâyede ölüm ve acının olduğuna işaret etmektedir. Alt kısımda görülen hareketli tren görüntüsü, filmde aksiyon ve hareketin olduğunun habercisidir. Aynı şekilde hareket eden tren görüntüsünün önünde, kucağında bir kız çocuğuyla koşan adam da aksiyon ve hareketin göstergesi olarak kullanılmıştır. Filmin başlığında dikkat çekiciliğinin artırılması için kırmızı rengin kullanıldığı görülmektedir. Afişteki hâkim renkler siyah, kahve ve kırmızının tonlarıdır. Bu renk tonların romantizm, nostalji gibi kavramları yansıttasının yanında, koyu tonların da ağırlıklı olarak kullanılması aynı zamanda kasvet ve gerilimi göstermektedir. Afişte yer alan göstergelerin birlikte verdiği mesaj okunduğunda film, iki erkek ve bir kadın arasında geçen, duygusal ve aksiyon dolu bir hikâyenin olduğu izlenimini vermektedir. Bunun yanında afiş, kompozisyonuyla, renk tonlarıyla, ortada kullanılan karanfille, hikâyede ayrılık ve acıların yaşanabileceği izlenimi yaratılmaya çalışılmıştır.

Kabadayı

Filmin Özeti:

Meşhur kabadayılardan Ali Osman eski günlerine veda etmiş, kabadayılığı bırakmıştır. Yıllardır görmediği ve âşık olduğu kadınla bir anda karşılaşan Ali Osman, bir de oğlunun olduğunu öğrenir. Oğlu Murat'ın Karaca adında bir de sevgilisi vardır. Karaca'ya yıllardır âşık olan mafya Devran ise Karaca'yı tekrar elde etmek için her şeyi göze alır. Ali Osman ise Oğlu ve Karaca'yı Devran'dan korumaya kararlıdır.

Filmin Filmografisi:

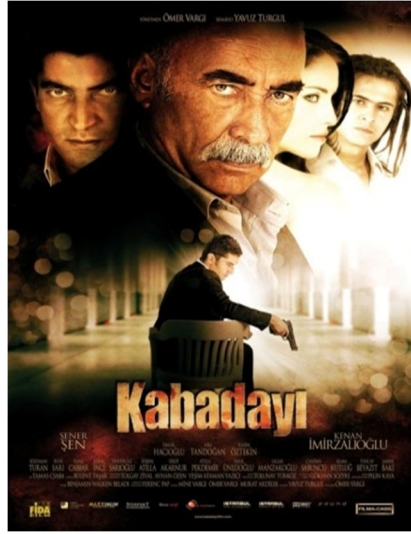
Yönetmen: Ömer Vargı

Senaryo: Yavuz Turgul

Oyuncular: Şener Şen, Kenan İmirzalıoğlu, Rasim Öztekin, İsmail Hacıoğlu, Aslı Tandoğan, Süleyman Turan

Yapımcı: Mine Vargı, Murat Akdilek, Ömer Vargı

Kabadayı filminin afişi, oyuncuların fotoğrafik görüntülerinin, dijital ortamda bir araya getirilmesiyle oluşturulmuştur. Üst kısımda, ön planda Şener Şen olmak üzere, solda Kenan İmirzalıoğlu, sağ tarafta ise Aslı Tandoğan ve İsmail Hacıoğlu'nun portrelerine yer verilmiştir. Afişin ortalarındaki görüntüde elinde silahıyla sandalyede siyah ceketli biri oturmaktadır. Görüntünün hemen altında filmin adı olan “Kabadayı” ifadesi, afişin alt bölümünde ise oyuncuların isimleriyle yapımcı firma ve sponsor logoları yer almaktadır (Resim-5).

Resim-5: Kabadayı Film Afişi - 2007

Gösterge Çözümlemesi

GÖSTERGE	GÖSTEREN	GÖSTERİLEN
İnsan	Şener Şen	Başrol oyuncusu
İnsan	Kenan İmirzalıoğlu	Yardımcı oyuncu
İnsan	Aslı Tandoğan	Yardımcı oyuncu
İnsan	Elinde silahıyla sandalyede oturan adam	Mafya, Aksiyon, Yalnızlık

Afişte kullanılan göstergeler irdelendiğinde fotoğrafik görüntülerin bir araya getirildiği görülmektedir. Üst tarafta verilen portrelere bakıldığında, filmin kahramanlarının kimler olduğu anlaşılmaktadır. Portrelerin verilmiş biçimi filmin içeriği hakkında bazı ipuçları vermektedir. Devran karakterini canlandıran Kenan İmirzalıoğlu ile Ali Osman'ı canlandıran Şener Şen, Karaca'yı canlandıran Aslı Tandoğan ve Murat'ı canlandıran İsmail Hacıoğlu'nun bakış yönlerinin farklı olması, filmde düşman karakterler olduğunu göstermektedir. Devran'ın bulunduğu kısmın karanlıkta kalması, onun filmde kötü bir karakter olduğunu gösterirken, diğer oyuncuların bulunduğu kısımların aydınlık olması, onların iyi rollerine tekabül etmektedir. Oyuncuların yüz ifadeleri de bunu destekler niteliktedir. Kötü karakteri canlandırdığı anlaşılan Devran'ı alttaki görüntüsü, yalnızlığını vurgulamaktadır. Giydiği siyah renkli kıyafet, oturduğu sandalye ve elindeki silah, onun mafya üyesi biri olduğu imajını yansıtmaktadır. Hâkim renk siyah ve kahvenin tonlarıdır. Kullanılan renkler, karamsar bir havayı yansıtırken, sepya tonlarıyla nostaljik bir hava estirilmiştir. Afişte yer alan göstergelerin birlikte verdiği mesaj okunduğunda filmin, mafya üyesi genç bir adam, iki sevgili ve yaşlı bir kabadayı arasında geçtiği anlaşılmaktadır. Afiş, kompozisyonuyla, renk tonlarıyla, kullanılan fotoğrafıyla, hikâyede aksiyon, çatışma ve acıların yaşanabileceği izlenimi yaratmaktadır.

Av Mevsimi

Filmin Özeti:

Ferman, tüm teşkilatın “Avcı” diye nitelendirdiği mesleğinde başarılı bir polis memurudur. “Deli” lakaplı İdris’le birlikte çalışırlar. Antropoloji mezunu genç Hasan ise ekibe yeni katılmıştır. Cinayet masasında çalışan bu ekip, öldürülen bir genç kızın cinayet zanlısını bulmaya çalışırlar. Çözmeye çalıştıkları cinayet, üç polisin de hayatını değiştirecektir.

Filmin Filmografisi:

Yönetmen: Yavuz Turgul

Senaryo: Yavuz Turgul

Oyuncular: Şener Şen, Cem Yılmaz, Çetin Tekindor, Melisa Sözen, Okan Yalabık,

Yapımcı: Jeffi Medina, Murat Akgeyik

Bu film afişinin, oyuncuların fotoğrafik görüntüleriyle birlikte, filmde karelerin bir araya getirilerek oluşturulduğu görülmektedir. Üstte, sisli bir orman manzarası içerisinde iki insan silüetinin bulunduğu görüntüsü yer almaktadır. Görüntü üzerine oyuncular; Şener Şen, Cem Yılmaz, Çetin Tekindor, Melisa Sözen ve Okan Yalabık’ın isimleri yazılmıştır. Orta kısımlarda filmin oyuncularının fotoğrafları yer almaktadır. Ortada-ön planda Şener Şen, diğer oyuncular ise geri planda gösterilmiştir. Oyuncu görüntüleri altında üzerinde çeşitli fotoğraflar bulunan bir karatahta görüntüsü verilmiştir. Alt kısmında, filmin senaristi ve yönetmeni Yavuz Turgul’un adı, onun altında ise büyük puntolarla filmin adı “AV MEVSİMİ” ifadesi yer almıştır. Diğer oyuncularının isimleri, yapımcı, filmin oluşumunda payı olan kişilerin isimleri ve logolar afişin altında küçük bir şekilde kullanılmıştır (Resim-6).

Resim-6: Av Mevsimi Film Afişi – 2010

Gösterge Çözümlemesi

GÖSTERGE	GÖSTEREN	GÖSTERİLEN
İnsan	Şener Şen	Başrol oyuncusu
İnsan	Cem Yılmaz	Yardımcı oyuncu
İnsan	Çetin Tekindor	Yardımcı oyuncu
İnsan	Melisa Sözen	Yardımcı oyuncu
İnsan	Okan Yalabık	Yardımcı oyuncu
Doğa	Sisli orman	Gerilim
Nesne	Küçük fotoğraflar ve kara tahta	Polisiye, Cinayet
Yazı	Harfler üzerindeki kırmızı renk	Kan, Şiddet

Afişte kullanılan göstergelere bakıldığında, fotoğrafik görüntülerin yanında film karelerinden de kullanıldığı görülmektedir. Afişe ilk bakıldığında, koyu zeminde açık tonlamalı fotoğraflar, dikkatleri üzerlerine çekerek filmdeki kahramanlar vurgulanmıştır. Oyuncuların fotoğraflarının büyüktür küçüğe sıralanışı, başrol ve yardımcı oyuncularını göstermektedir. Oyuncuların yüz ifadeleri, filmdeki kahramanların karakterleri ile ilgili izlenimler vermektedir. Şener Şen'in (Ferman'ın) ciddi, Cem Yılmaz'ın (İdris'in) sinirli, Çetin Tekindor'un (Batdal'ın) kötü, Okan Yalabık'ın (Hasan'ın) iyimser ve Melisa Sözen'in (Asiye'nin) mutsuz ifadeleri, karakterler hakkında fikir vermektedir. Üstte kullanılan fotoğrafın film karesi olduğu anlaşılıyor. Bu görüntü, filmin türüne göndermeler yaparken, gizemli bir hava estirmektedir. Üzerinde fotoğrafların bulunduğu tahta görüntüsü, bir cinayetin çözülmeye çalışıldığı izlenimi vermektedir. Fotoğrafların çokluğu ve tahtadaki karmaşıklık çözümlenmesi zor bir cinayet izlenimi yaratmaktadır.

Filmin adında kullanılan tipografiye bakıldığında; kullanılan yazı karakterinin keskin ve sivri hatlarda olması, cinayetin kesici bir aletle yapıldığına gönderme yaparken, yine harflerin alt kısımlarındaki kan görüntüleri, cinayetin kanlı olduğu izlenimi vermektedir. Afişte kullanılan renklere bakıldığında siyah ve tonlarının hâkim olduğu görülmektedir. Açık tonların bulunduğu kısımların mat ve pastel renklerle gösterilmesi de afiş üzerinde dikkat çeken diğer bir husustur. Renklerin bu şekilde kullanımı, filmdeki gerilim havasını göndermeler yapmaktadır. Afişte yer alan göstergelerin birlikte ve bir bütün olarak verdiği mesaj okunduğunda ise, filmde bir cinayetin sır perdesinin çözülmeye çalışıldığı anlaşılmaktadır. Afiş, kompozisyonuyla, renk tonlarıyla, filmde gösterilen fotoğraflarıyla, gerilim ve gizem dolu bir hikâyeye olduğu izlenimi yaratmaktadır.

Filmlere Minimalist Afiş Önerileri

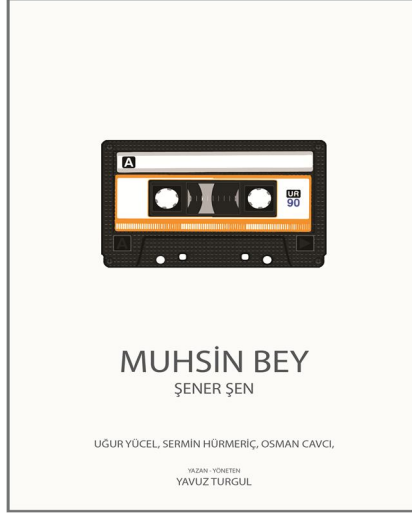
Bu bölümde, analizi yapılan filmler için minimalist akıma yönelik olarak yeni afiş önerileri tasarlanmıştır. Buradaki temel amaç; aynı zamanda öznel bir yaklaşım ve çaba gerektiren film afişlerinin farklı bir sanat yaklaşımıyla oluşturulmasının ve sanatsal uygunluğunun test edilmesidir.

Minimalist sanat akımına dayalı olarak “Züğürt Ağa” filmi için afiş önerisi

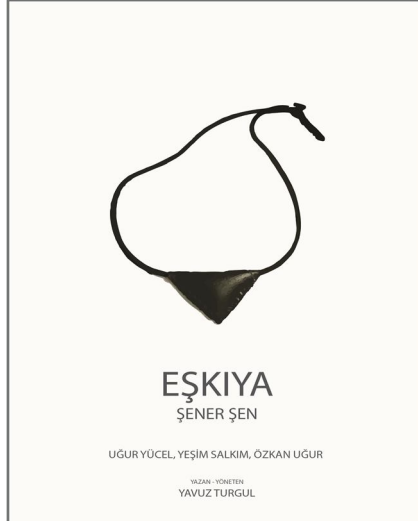
“Ağa” tiplemesine hayat veren Şener Şen'in hikâyesinin sonuna doğru işportacılık yapacak duruma gelmiş olması, filme adını veren “Züğürt Ağa” sıfatı ile bir bütünlük arz etmektedir. Bu durum ‘domates’ satıcılığı ile ironik bir şekilde dramatize edilmeye çalışılmıştır. Filmin sonlarına doğru “İşportacı Ağa'nın” ‘domates’ repliği Şener Şen'in düştüğü trajikomik durumu ortaya koymaktadır ve “Züğürt Ağa” filminde akılda kalan en önemli sahnelerden biridir. Minimalist sanat akımına dayalı olarak yeniden tasarlanan bu afiş önerisinde ‘domates’ figürünün öne çıkarılmasının temel nedeni budur. Ayrıca “Ağa” ve “domates” arasındaki ilişkinin muğlâklığı ile izleyicide merak yaratılmaya çalışılmıştır.

Minimalist sanat akımına dayalı olarak “Muhsin Bey” filmi için afiş önerisi

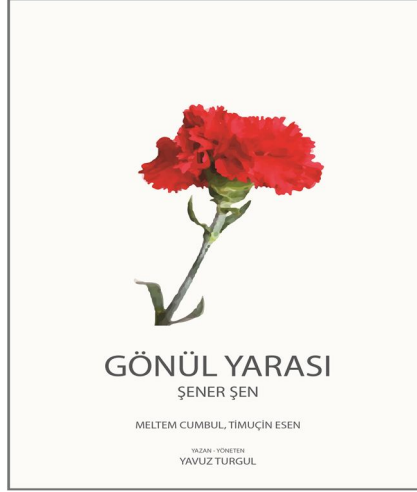
“Muhsin Bey” filminde daha ziyade müzik dünyasındaki ilişkiler ele alınmakta ve bu sektördeki ilişkiler irdelenmektedir. Bu bağlamdan hareketle minimalist sanat akımına dayalı olarak “Muhsin Bey” film afişi yeniden tasarlanmaya çalışılmıştır. Filmde, Muhsin Bey ve ünlü olmak isteyen Ali Nazik’in hayatlarının değişmesine neden olan ve Muhsin Bey’in dürüst bir insan olmasına rağmen dolandırıcılık yaparak hapse girmeyi dahi göze aldığı “Kaset” görseli kullanılmıştır. “Kaset” imgesinin bir zamanlar müzik dünyasını anlatan en önemli göstergelerinden biri olduğu düşünüldüğünde yeniden tasarlanan afişte kullanılmasının ve ön plana çıkarılmasının nedeni olarak gösterilebilir.

Minimalist sanat akımına dayalı olarak “Eşkîya” filmi için afiş önerisi

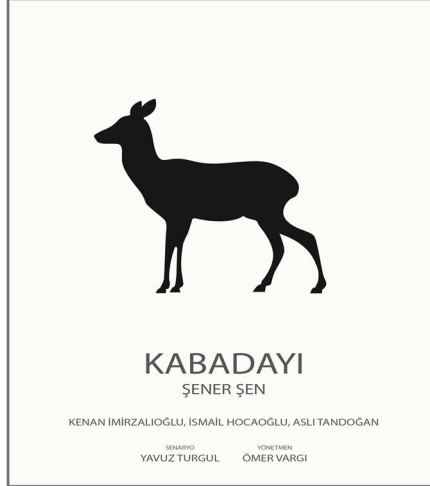
Minimalist sanat akımına dayalı olarak “Eşkîya” filmi için yeniden tasarlanan afişte, “Muska” görseli yer almaktadır. “Muska” toplumumuzun değer atfettiği ve kutsadığı önemli nesnelere biridir. Tılsımlı bu nesnenin kaybedilmesi ve yok olması durumunda, kullanan insanların korumasız kalabileceği ihtimali filmin konusu ve örgüsü içerisinde değerlendirildiğinde uygun bir gösterge olabileceği düşünülmüştür. Filmin henüz başındayken hapisneden yeni çıkarak memleketine gelen Eşkîya’ya, yaşlı bir kadın tarafından bir muska verilir. Hikâyenin sonuna kadar muskayı takan Eşkîya’nın başından birçok olay geçse de bunların hiçbirinden etkilenmez. Filmin son sahnelerinden birinde muskayı düşüren Eşkîya, polis ile girdiği çatışmada vurulur ve hikâyenin sonunda hayatını kaybeder.

Minimalist sanat akımına dayalı olarak “Gönül Yarası” filmi için afiş önerisi

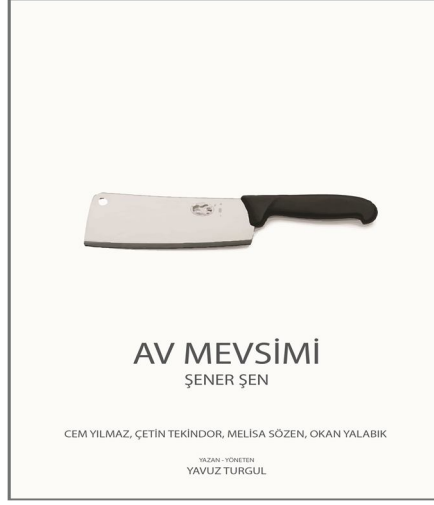
“Gönül Yarası” filmi bir “aşk” hikâyesi üzerine inşa edilmiştir. Film örgüsü içerisinde yaşanan ayrılıkları ifade edebilecek en uygun göstergenin bir karanfil olabileceği düşünülerek “Gönül Yarası” filmi için en uygun minimalist film afişi önerisi olarak tasarlanmıştır. Zira “çiçek” sevginin olduğu kadar ayrılığın da sembolüdür ve filmin konusu olan “ayrılık” ile paralellik arz etmektedir. Filmin kahramanlarından Dünya, ayrılırken Nazım’a bir karanfil verir. Filmin son ve etkili sahnelerinden birinde Nazım’ın karanfil arabasının aynasına yapıştırdığı görülmektedir. İzleyici üzerinde bıraktığı etki bakımından önemli olan bu sahnede, Nazım’ın Dünya’nın hatırasını bu karanfil ile yaşattığı izlenmektedir. Filmdeki bu karanfil imgesi Dünya ve Nazım’ın tek hatırasdır. Bu nedenle afişte minimalist bir yaklaşımla karanfil görseli kullanılmıştır.

Minimalist sanat akımına dayalı olarak “Kabadayı” filmi için afiş önerisi

Filmde eski günlerine veda etmiş meşhur kabadayılardan Ali Osman’ın yıllar sonra varlığından haberdar olduğu oğlu Murat ile sevgilisi Karaca’nın hikâyesi anlatılmaktadır. Filmin kahramanlarından Devran ise Karaca’ya âşık bir mafya üyesidir. Devran’ın bu aşkı onu Ali Osman’la karşı karşıya getirir. Afişte kullanılan “Karaca” görseli, filmin kahramanlarından Karaca’ya gönderme yapmaktadır. Karaca görselinin afişte kullanılması, kabadayılık günlerinden uzak kendi halinde bir hayat süren Ali Osman’ın hayatını değiştirdiğinden önem arz etmektedir. Karaca uğruna silahlı çatışmalar olmuş, masum insanlar öldürülmüş ve bundan birçok kişi etkilenmiştir. Hikâyede geçen bütün olaylar “Karaca” içindir. Bir yandan ona saldırırlar, bir yandan da onu korumaya çalışanların hikâyesinin anlatıldığı filmde, “Karaca” karakteri bir “Karaca” görseli ile izleyiciye verilmiştir.

Minimalist sanat akımına dayalı olarak “Av Mevsimi” filmi için afiş önerisi

Filmde Avcı diye nitelendirilen başarılı polis memuru Ferman, ekip arkadaşı Deli lakaplı İdris ve ekibe yeni katılan genç polis Hasan, bir cinayeti çözmeye çalışmaktadırlar. Filmin başında gösterilen kesik kol görüntüsü akıllarda kalan en önemli sahnelerden biridir ve bu görüntü cesedin kesici bir aletle parçalandığı izlenimi vermektedir. Parçalanmış bir cesedin katilini bulmak oldukça zor bir iştir. Filmin devamında cinayetin suç aletinin bir “satır” olduğu anlaşılmaktadır. Katilin, cesedi satırla parçaladığı sahne filmin en etkili sahnelerinden biri olmuştur. Satır görseli, filmin içeriğine gönderme yapması nedeniyle afişte kullanılmıştır.

SONUÇ

Bu çalışmada senaryosunu Yavuz Turgul'un yazdığı Züğürt Ağa, Muhsin Bey, Eşkîya, Kabadayı, Gönül Yarası ve Av Mevsimi filmlerinin afiş tasarımları incelenmiş ve göstergebilimsel çözümlenmeleri yapılmaya çalışılmıştır. Afişlerin, senaryo, mekân, oyuncular, önemli sahneler gibi filmi oluşturan unsurların bir araya getirilerek tasarlandığı görülmektedir. Afişlerin oluşturulduğu dönemlerin farklılığı, teknik ve tasarımlarının da farklı olmasına neden olmuştur. İlk filmin yapıldığı dönemden son filmin yapıldığı döneme kadar olan teknolojik gelişmeler afişlerde kendini açıkça göstermektedir.

Tasarımcılar, afişlerini oluştururken, filmin içeriğini yansıtmaya noktasında, aynı mantık çerçevesinde hareket ettiklerini, afişlerin, farklı tasarımcılar tarafından üretilmesi nedeniyle yorum farklılıklarının olduğu gözlemlenmektedir. Afişlerde kullanılan görsel göstergeler, düz anlamlarının (dennotatif) yanı sıra yan anlamlarıyla (konnotatif) da dikkat çekmiştir. Denge, orantı, bütünlük ve vurgu gibi tasarım ilkelerinin, bu film afişlerinde kullanıldığı söylenebilir. Afişlerde kullanılan en önemli ortak nokta, başrol oyuncusu Şener Şen'in, tipografiyle, fotoğrafla ve resimle ön plana çıkarılmasıdır.

Afişler, filmlerin çekildiği dönemin teknik olanaklarına göre tasarlanmıştır. Örneğin, 1985 yılında çekilen Züğürt Ağa filminin afişi, illüstrasyon tekniğiyle oluşturulurken, 2010 yılında çekilen Av Mevsimi'nin afişi, fotoğrafik unsurların dijital ortamda bir araya getirilmesiyle oluşturulmuştur. Burada teknolojik gelişmelerin, afişlerin tasarımlarını görsel açıdan etkilediği söylenebilir. Teknik olarak birbirinden farklı olsa da kullandıkları görsel dil benzerlik göstermektedir. Daha çok filmin içinden görüntülerin bir kolajı yansıtılmıştır. Oyuncuların popülaritesi kullanılarak izleyici üzerinde etki yaratma çabası bu filmlerin afişlerinde de kendini fazlasıyla hissettirmektedir.

Bu çalışmada, filmlerin afişleri yeniden yorumlanırken, belirli bir sanat anlayışı çerçevesinde tasarlanması hedeflenmiştir. Oyuncuların görselleri olmaksızın filmin içeriğinin afişe nasıl yansıtılabileceği gösterilmiştir. Bu bağlamda son bölümde afişler, alışlagelmiş film afişleri yerine

minimalist anlayışla yeniden tasarlanmıştır. Minimalist anlayış ile hazırlanan bu afişlerde kullanılan görsel göstergeler, insanlar üzerinde merak uyandıracak “gizemli” bir etki yaratmıştır. Görsel açıdan yeniden yorumlanan afişlerde, biçime verilen önem, en aza indirgenerek sunulmuştur. Afişler, mesajlarını süslü ve dekoratif unsurlardan uzaklaşarak olabildiğince sade bir görsel dil ile kurgulanmıştır. Kullanılan göstergeler, filmlerin içeriğine göndermeler yaparken, olabildiğince yalın ve estetik bir kaygı güdülmüştür. Biçim ve içerik ilişkisi doğrudan afişlere yansımıştır. Kullanılan tipografi ise, düz ve sade bir tasarıma sahiptir. Yazı karakterleri okuma kolaylığı olan, hızlı algılanabilecek bir yapıda sunulmuştur. Gereğinden fazla renk kullanılmamış afişler, filmleri anlatırken en az biçim ve en az renkle çok şey anlatma düşüncesinden yola çıkılarak oluşturulmuştur. Böylece günümüz karmaşık dünyasında insanların akıllarında kalabilecek, afiş baktıklarında daha hızlı algılayabilecekleri vurgulu görüntüler oluşturulmuştur.

KAYNAKÇA

- Ambrose G. ve Harris P.**, (2012), *Grafik Tasarımın Temelleri*, Literatür Yayınları, İstanbul.
- Atabek G. ve Atabek Ü.**, (2007), *Medya Metinlerini Çözümlemek*, Siyasal Kitabevi, Ankara.
- Barthes R.**, (1993), *Göstergebilimsel Serüven*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul .
- Becer E.**,(2011), *İletişim ve Grafik Tasarım*, Dost Kitabevi Yayınları, Ankara.
- Erkman-Akerson F.**, (2005), *Göstergebilime Giriş*, Multilingual, İstanbul .
- Ketenci H. F. ve Bilgili C.**, (2006), *Görsel İletişim & Grafik Tasarımı*, Beta Basım A.Ş., İstanbul.
- Lazar J.**, (2001), *İletişim Bilimi*, Vadi Yayınları, Ankara.
- Mazlum F. S.**, (2006), *Masaüstü Yayıncılık*, Gazi Kitabevi Yayınları, Ankara.
- Özdoğru P.**, (2004), *Minimalizm ve Sinema*, Es Yayınları, İstanbul.
- Parsa S.**, (2008), *Film Çözümlemeleri*, Multilingual, İstanbul.